

مدیریت دولتی با مفاهیم ساخت‌گرایی:

با هیافتی به پارس کهن

نگارش: ام‌مد علی‌نقی

مدیریت دولتی با مفاهیم ساخت‌گرایی: بارهیافتی به پارس کهن

سرشناسه: علینقی، احمد، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور: مدیریت دولتی با مفاهیم ساخت‌گرایی؛
بارهیافتی به پارس کهن / نگارش احمد علینقی.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات هنرهای تجسمی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۲۶۰ ص.؛ جدول، نمودار.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۵۶-۹-۹
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۵۷-۲۵۹.
عنوان دیگر: انگاره راهی مدیریت دولتی ایران.
موضوع: مدیریت -- ایران -- تاریخ
موضوع: History -- Iran -- Management
موضوع: سازمان‌های دولتی -- ایران -- مدیریت
موضوع: Administrative agencies -- Iran -- Management
رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ۷۴۶ ۹۵ الف / HDV۰
رده بندی دیویی: ۶۵۵/۴۰۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۸۳۷۱۶

مؤلف: احمد علینقی
صفحه‌آرایی: شانزده عددی
لیتوگرافی: چاپ و دو جافی تهران
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۵۶-۹-۹
قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

تهران: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، کوی فاتحی‌داریان، طبقه همکف، واحد ۱۰، شماره تماس: ۰۲۱-۶۶۴۰۱۰۴۳، فکس: ۰۲۱-۶۶۴۰۱۰۴۳

پست الکترونیک: info@abanbook.net • وب‌سایت: www.abanbook.net

الزام گفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
بخش ۱: تبیین الگوی مدیریت ایرانی در تمدن پارس	
بازنگاری دوران کهن و باستان.....	۱۷
فصل اول - تمدن‌های پیرامون ایران.....	۱۹
شرح تمدن‌های رزهای پیرامون ایران.....	۲۱
تمدن در حوزه‌های غرب.....	۲۵
تمدن یونان.....	۲۶
تمدن روم.....	۳۲
تمدن در سرحدات شرقی.....	۳۸
تمدن در آسیا (خاورمیانه) و آسیای غربی.....	۳۹
تمدن‌های سومر و اکد.....	۴۰
تمدن بابل.....	۴۲
تمدن آسور.....	۴۴
تمدن در آسیای صغیر و قفقاز.....	۴۷
فصل دوم - تمدن ایران زمین.....	۵۰
حرکت به فلات ایران.....	۵۰
مذهب ایرانیان کهن.....	۵۱
تمدن عیلامی‌ها.....	۵۵
تمدن مادها.....	۵۶
سلسله هخامنشیان.....	۵۸
کوروش.....	۶۰
کمبوجیه.....	۶۵
داریوش اول.....	۶۶
خشایارشا.....	۷۰

۷۱.....	مذهب هخامنشیان.....
۷۲.....	علل زوال هخامنشیان.....
۷۵.....	سلسله اشکانیان.....
۸۰.....	چگونگی حکومت.....
۸۱.....	مذهب در دوران اشکانیان.....
۸۲.....	خط، زبان، مسکوکات.....
۸۳.....	فناوری و صنعت.....
۸۴.....	سلسله ساسانیان.....
۸۷.....	نظام طبقاتی.....
۹۰.....	طبقات مردمی و اجتماعی.....
۹۱.....	نظام مالیاتی.....
۹۲.....	تشکیلات لشگری.....
۹۳.....	نظام قضا و علوم و صنایع.....
۹۴.....	ادبیات (زبان، کتاب، خط).....
۹۵.....	چاپارخانه.....
۹۵.....	مسکوکات، تجارت و صنعت.....
۹۶.....	ارتباط بین الملل.....
۹۶.....	روحانیون.....
۹۷.....	مذاهب.....
۹۸.....	زرتشت.....
۱۰۱.....	مذهب مانی.....
۱۰۴.....	مذهب مزدک.....
۱۰۷.....	سرنوشتی ساسانیان.....
۱۰۹.....	فصل سوم - تحلیل گفتمان مدیریت پارسیان.....
۱۱۰.....	مدیریت و دیوان سالاری هخامنشیان.....
۱۱۷.....	تشکیلات و مدیریت دولتی به هنگام ساسانیان.....
۱۲۰.....	جایگاه حقوقی زنان.....

۱۲۲	 عادات رفتاری ایرانیان از زبان هرودوت
۱۲۳	 اسلام و گسترش آن در ایران
۱۲۷	 بخش ۲: ماهیت و مفاهیم مدیریت دولتی
۱۲۹	 فصل اول - «نگرش دانایی» پیش‌نیاز مدیریت مطلوب
۱۳۱	 مفهوم نگرش
۱۳۹	 مولفه‌های ساخت و تولید نگرش انسانی
۱۴۲	 عوامل مؤثر در نوع نگرش
۱۴۶	 نگرش دانایی
۱۴۹	 رابطه فرهنگ مدیریت با نگرش
۱۵۵	 فصل دوم - پارادایم مدیریت دینی بوم ایران
۱۵۶	 انگاره‌های مدیریت دولتی در اسلام
۱۵۹	 مفهوم مدیریت دولتی
۱۶۱	 مفهوم مدیر دولتی
۱۶۲	 مدیر دولتی: نمایندگی مردم
۱۶۴	 مأموریت و اهداف مدیریت حکومتی-دولتی
۱۶۴	 مفاهیم حکومت-دولت
۱۶۷	 مدیریت ایرانی، ادامه تمدن پارسی
۱۶۸	 تفاوت بینش و نگرش اجتماعی
۱۷۰	 انواع الگوهای نگرشی در مدیریت اجتماعی
۱۷۲	 الگوی نگرشی- مدیریتی مبارزه‌جو
۱۷۴	 الگوی نگرشی- مدیریتی تعامل‌گرا
۱۷۵	 الگوی نگرشی- مدیریتی خنثی
۱۷۷	 الگوی نگرشی- مدیریتی ساخت‌گرا
۱۸۰	 مفاهیم رویکردی در نگرش ساخت‌گرایی
۱۸۲	 مفاهیم و معانی مدیریت و اداره
۱۸۴	 مدیریت درون‌زا و برون‌نگر
۱۸۸	 گرایش به تنوع و بردباری

جهانی‌اندیشی و محلی‌عملی	۱۹۱
تسامح و تساهل	۱۹۳
نوع نگاه به پدیده‌های اجتماعی	۱۹۴
نفوذ زیبایی به بسترهای زیست	۱۹۷
فصل سوم - اسلوب‌های مدیریت ساخت‌گرا	۲۰۱
مبانی و اصول مدیریت ساخت‌گرا	۲۰۲
الزامات بنیادین در اجرا	۲۰۶
مسئله‌ری	۲۰۹
مشارکت اجتماعی	۲۱۱
اعتماد عموم، تعهد و مسئولیت اجتماعی	۲۱۴
میهن‌دوستی در معادلات مشارکت مردمی	۲۲۰
تحول در فرهنگ ملی	۲۲۳
آزادی‌های بستی	۲۲۳
الزامات عملی در اجرا	۲۲۶
امنیت اجتماعی-سیاسی	۲۲۶
خصوصی‌گری در کسب‌وکار	۲۲۹
شایسته‌گرایی در انتصاب و انتخاب مدیران	۲۳۱
زیبایی، شادابی و رفاه اجتماعی	۲۳۲
فناوری روز	۲۳۱
واکاوی آسیب و عارضه با نظارت همه‌جانبه	۲۳۳
مبارزه با فساد اداری و فساد اقتصادی	۲۳۵
بخش سوم: نتیجه نهایی-هدف‌گذاری بنیادی	۲۴۱
تلفیق گفتمان امروز و دیروز	۲۴۲
گفتمان دیروز	۲۴۲
گفتمان امروز	۲۵۱
منابع	۲۵۷

الزام گفتار

مفاهیم مطروح در این کتاب فاصله معناداری با ترسیم و طراحی نوع رژیم سیاسی و حاکمیتی در ایران دارد. مطالب این کتاب تحریک نوع و الگویی از رژیم سیاسی در ایران نیست بلکه در نظر دارد پندارها و تصورات جدیدی را در افکار راه مدیریت دولتی- سیاسی ایران قرار دهد تا شیوه‌های نظر و عمل در مدیریت دولتی- بومی ایران را در همه عرصه‌ها دگرگون سازد. آن چه نگاشته می‌شود، انگاره‌ها و مفاهیمی برای مدیریت بومی در ایران است و انگاراهای مدیریت دولتی واژه‌سازهای است که مجموعه و ترکیبی از ایده‌ها با ماهیت مفهوم «دولت» را در خود دارد. ایده‌هایی که از زمین مدیریت دولتی در ایران برخاسته و مفاهیمی دیگر را معرفی می‌کنند. این مفاهیم و انگاره‌های نو که در زورق رویکردهای تخصصی و حرفه‌ای پیچیده گشت‌اند، نوعی از مدیریت رفتاری را در سازگاری و انطباق با محیط ایران معرفی می‌کنند. سامانه‌های این الگوی مدیریت دولتی، کنش‌های رفتاری و اخلاقی خاصی را برای آن چه هستیم و داریم در بر می‌گیرد.

مطالب بخش اول که به تاریخ کهن و باستان ایران تعلق دارد، برش‌ها را در تاریخ کلان است که براساس سوژه این کتاب انتخاب شده است. این کتاب مبنایی برای بازنگاری تاریخ ایران ندارد و همه آن چه در این بخش مطرح شده، نه به جهت نقل تاریخ که برای تبیین نورش در اداره و مدیریت و شیوه‌های رفتاری و اخلاقی ایرانیان آن دوران است و آن چه در بخش دوم به بحث گذارده می‌شود مطالبی نو و بدون تکرار هستند. مطالب این بخش که انگاره‌هایی نو برای مدیریت دولتی در ایرانند، همه برگرفته از دانش و ذهن نویسنده است. البته با این که سرتیترها در برخی موارد به عنوان مطالبی کلی در هر الگوی مدیریتی دیده می‌شود، ولی به یقین آن چه نگاشته شده، پندارها و تصورات نویسنده از مدیریت دولتی ساخت‌گرا در آرایه‌هایی نوین زایی است.

این که در انگار راهی فکری خود برای ساخت پایانه‌های نوینی از مدیریت‌گرایی در ایران امروز، باز کنالی به دیرینه‌شناختی ایران زده می‌شود و مدیریت خاص ایرانی در آن دوران دیرینه واکاوی و بازیابی می‌گردد، از آن روی است که آرایه‌های نگاه سازنده و بعد‌گرای مدیریت شناختی آن عصر را چیش کرده و به آوردگاه امروز بغلتانند. آرایه‌هایی که اگرچه از مظاهر آن دوران برون خزیده و مربوط به عصر خودند و بی‌شک امروز کارسازی مدیریتی از آن بر نمی‌خیزد، با این حال با رهیافتی از دوران رخسانی و تابندگی ایران، رگ‌برگ‌ها و خطوط بالندگی زمانی خود را چیش کرده و با هم‌افزایی نفودوار آنان بر تارک ستون‌های خرد، پایانه‌های مدیریت ایرانی را تا افق‌های فراگستر چیدمان می‌کند. با این ترفند و گفتمان، به‌راستی مظاهر بدی و پلشتی آن دوران را (که بی‌شک وجود داشته‌اند) به این گذشته سپرده و آن چه که «گذشته چراغ آینده است» را به درون این زمان و اتابان آن می‌کشد.

احمد علینقی

دی ماه ۱۳۹۴

مقدمه

تمدن، به معنای ساخته شدن اجتماع بشری در نظام فناورانه، قدمتی چند هزار (شاید بیش از ده هزار) ساله دارد. اولین اجتماع بشری بسیار ساده و ابتدایی بودند و در آنها مناسبات اجتماعی کمتری حاکم بود. اما امروز جوامع، گستردگی و توسعه زیادی یافته و در همه جنبه‌های لازم رشد و پیشرفت داشته‌اند. این که کدام جوامع بشری در فرآیند توسعه پیشرفت داشته و کدام جوامع در فرآیندی زنجیروار پسرفت کرده‌اند، به نوع در نقش وجودی آنان در پازل جهانی آشکار و هویداست. به درستی، چگونگی ساخت اجتماع پیوندی ناگسستنی با اندیشه‌های موجود در هر جامعه دارد. در این راستا، دو پرسش اساسی این است که مردم در یک جامعه چگونه فکر می‌کنند؟ و چه می‌خواهند؟ نخبگان جامعه به عنوان پیشروان راهبران، در دو بستر نظری و عملی، به طور مستقیم و غیرمستقیم، در این حرکت و جوشش مردم دخالت دارند. از یک طرف نخبگان اندیشه‌محور (نظری) نظریه و فکر تولید و به جامعه تزریق می‌کنند و از طرف دیگر نخبگان مدیریتی (عملی) شیوه‌ها و بسترهای عمل را زایش و آرایش می‌کنند. این دو بعد نخبگی در پیشرفت و پسرفت جوامع بسیار موثر است و در راستای فکر و عمل آنهاست که مردم بسترهای اجتماعی را طی می‌کنند. بنابراین، چگونه بودن تمدن با انتخاب خود مردم است اما هدایت و رهبری آن در دستان نخبگان قرار دارد. در جامعه و جهان، عناصر پسرفت، پیشرفت، توسعه و پدram عمومی به دو شکل اساسی وجود می‌گیرند. این دو شکل در درون محیط (جامعه) ساخته و در بیرون محیط (جامعه) نمود می‌یابند. بنابراین، تمدن هر کشور در دو رویکرد هویت پیدا می‌کند. آنان که در گذشته معیارهای ساخت جامعه را به خوبی شناخته و حوزه‌های عمل

را در همه عرصه‌ها به دست الگوهای هدف‌دار و نتیجه‌گرا سپردند، در این زمان جامعه‌ای پیشرو محسوب می‌شوند و آنان که از گذشته در شناخت و ساخت به الگوهای انحرافی چنگ زدند و با درگیر شدن در بسترهای کنشی نتوانستند بسترهای شناخت را عملیاتی کنند، جوامع عقب مانده امروز هستند. اگر خواهان آنیم که از حال عبور کرده و در آینده به افقی روشن دست یابیم، ضروری است که در دو بستر درون و بیرون به دو حوزه کارکردی وسیع دست پیدا کنیم؛ یعنی با بهره‌گیری از بسترهای درونی و بیرونی، مدیریت را به شیوه‌ای اجرا کنیم که حوزه‌های درون و بیرون را هم‌گام و هم‌گرا کند و به نحوی هم‌راستا پوشش دهد. این به معنای آن است که نباید در رسمیت تکر و اندیشه گرفتار مدیریت درون‌گرا یا برون‌گرای صرف شد، بلکه مدیریتی مورد نظر است که از درون ریش‌کند و در برون نشان داده شود.

تمدن ایران با قدمتی چند هزار ساله‌ای که دارد، فراز و فرودهای زیادی را تجربه کرده است. زمانی در حاکمیت دولت‌های پارس و پارت شاهد درخشش تمدن ایران بودیم و این تمدن با جایگاهی که در پازل جهانی داشت، منصف، برگذار و یگانه محسوب می‌شد. اما این درخشش در هزاره اخیر افول چشم‌گیری داشته و برگذاری و باخت پازل را به تمدن‌ها و ملت‌های اروپایی-آمریکایی و دیگران سپرده است. این افول نسبت به دوره این کتاب است که تلاش دارد با بازنگاهی به تمدن اصیل پارسی مولفه‌های سربلندی و عزت را بازنگاری کند. نویسنده بر آن است که مدیریت مدبرانه و خردمندانه برخی گذشتگان بود که ملامت را برام ایران به ارمغان آورد و چنان‌چه امروز ماهیت مدیریت در ایران را با دگرگشتی در «نُرس اجتماعی» و مدیریتی «پیاده کنیم، بدون تردید شاهد ایرانی آباد و پدram ایرانیان خواهیم بود.

این کتاب در سه بخش و با اختلاف ماهیت در مطالب نگاشته می‌شود. بخش اول، مفاهیم هر سه بخش یک هم‌گرایی هدفمند را نشان می‌دهند. هدفی که در این کتاب نشان گرفته شده، برپایی تمدن و فرهنگی زاینده و سازنده در همه حوزه‌های نظام زیست ایران است. زیرا ایران نیازمند عبور از حال است تا بتواند آینده را در تابش مطلوب‌ها و صلابت‌ها آراسته نماید. در بخش اول، در فراگردی تاریخ‌نگارانه و بی‌طرف، وضعیت ایران در دوران باستان نگاشته می‌شود. طرح وقایع تاریخ ایران در برخی بسترها به نیت بازگویی و نشر مجدد آنها صورت نمی‌گیرد بلکه بیشتر نسبت و پیوند میان وقایع و نوع مدیریت و اداره کشور در آن زمان مورد نظر است. نویسنده با ترسیم نوع مدیریت و نگرش ایرانیان باستان، در این اندیشه است که انگار راه مدیریتی و نگرشی ایران در آن دوران را واگوبه کرده و ضمن این‌که شاخص‌های نوینی را به فرهنگ تمدنی ایران اضافه

می‌کند، در پی آن است که با وام‌گیری از عظمت آن دوران و ایجاد پیوند میان تاریخ درخشان و اندیشه‌های نوگرای امروز، الگویی از «فرهنگ مدیریت بومی» را معرفی کند. بخش دوم تفسیری نظری از باورها و تصورات نویسنده کتاب است که در سه فصل بیان شده است. فصل اول به تعریف ماهیت وجودی «نگرش فردی» و عوامل موثر در آن اختصاص یافته است. از آنجاکه، نگرش و فرهنگ، پیوندی تعاملی و ارتباطی با یکدیگر دارند، تبیین نگرش دانایی، انقلابی در نگرش و نگاه را برای ایران و بسترهای مدیریتی پیشنهاد می‌کند تا فرهنگ مدیریت در کشور به یک راستی آزمایی سخت سپرده گردد. فصل دوم با طرح پیش فرض ضروری «نگرش دانایی پیش‌نیاز مدیریت مطالب» الگوها و رویکردهای نگرشی موجود در میان مردم و مدیران را تفسیر کرده و در نهایت پارادایم مدیریت «نگرش - مدیریت ساخت‌گرا» را به عنوان هویت الگوی بومی تجویز می‌کند. هم‌چنین، این فصل توضیح چیرستی و چرایی مدیریت حکومتی-دولتی به تکرانه‌های نگرشی و کنش‌وار به نفع نگرشی اخلاقی، و رفتار مدیران دولتی می‌پردازد؛ زیرا این نوشته رویکرد تحلیل الگوهای حکومتی-دولتی، فلسفه سیاسی را نداشته و تنها «الگوهای اخلاقی-رفتاری» مدیریتی را ارائه می‌سازد. سرانجام، در فصل سوم مبانی اصولی و الزامات «مدیریت ساخت‌گرا» بحث خواهد شد. اصول الزامی در «مدیریت ساخت‌گرا» آن چیزهایی است که عوامل ساخت و تحول در نظام اجتماعی ایران محسوب می‌گردد. در انتهای کتاب در بخش سوم که جوهره این کتاب محسوب می‌شود، با طرح رویکردهای نگرشی و طرح مبانی حکومت در ایران باستان، مولفه‌ها و اصول الگوی مدیریت بومی که پیشتر ذکر شد در معرض نتیجه‌گیری قرار می‌گیرد.

الگوهای کنشی‌ای که در این کتاب معرفی می‌گردد، فراگردهایی رهیافتی برای دگرذیسی جوهری در فراگشت کلان ایران است. این اصول و آرایه‌های مدیریت بر سه مان چیزهائی است که نیازمندی‌های بستر ایران به جان تازه نام گرفته است و اگر جسارت مدیریت پیدا شود این تازگی و شوریدگی به همه بسترهای زندگی ما ایرانیان نفوذ خواهد کرد و در این صورت رسیم تمدنی والا دور از انتظار نخواهد بود.